

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:30

Jumatano, 10 Septemba 2014 mchana

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C, D na E zenye maswali **hamsini (50)**.
2. Jibu maswali **yote** katika kila sehemu.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **karatasi maalum (OMR)** ya kujibia na kujaza taarifa zote.
4. Andika **Namba yako ya Mtihani** kisha **weka kivuli** kwenye **tarakimu** za namba hiyo mahali panapohusika kwenye karatasi yako ya kujibia.
5. **Weka kivuli** katika herufi ya jibu sahihi kwa kila swali katika karatasi yako ya kujibia uliyopewa, kwa mfano kama jibu sahihi ni A weka kivuli kama ifuatavyo:

~~A~~	B	C	D	E
--------------	---	---	---	---
6. Ukigundua kuwa herufi uliyowekea kivuli **si jibu sahihi** futa kivuli hicho kwa umakini kwa kutumia **kifutio safi** kabla ya kuweka kivuli katika herufi mpya.
7. Tumia **penseli ya HB** tu.
8. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.

SEHEMU A: SARUFI

Katika swali la 1 – 20, weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

1. "Yeye amefaulu mitihani yake vizuri." Katika sentensi hii neno lipi limetumika kama kielezi?
A Amefaulu   B Yeye   C Vizuri   D Mitihani   E Yake.
2. "Dada amecandika barua kwa baba." Sentensi hii iko katika kauli gani?
A Kutendea   B Kutenda   C Kutendwa   D Kutendeanana   E Kutendeka.
3. Katika sentensi zifuatazo ipi ni sahihi?
A Nimekuja hapa tangia asubuhi   B Nimekuja hapa tangiapo asubuhi
C Nimekuja hapa tanguapo asubuhi   D Nimekuja hapa tangu asubuhi
E Nimekuja hapa tangiepo asubuhi.
4. Neno lipi ni **tofauti** na maneno mengine kati ya maneno yafuatayo?
A Viwakilishi   B Vivumishi   C Vielezi   D Vitenzi   E Visaidizi.
5. "Tunu angalisoma _____ mtihamu wake." Neno lipi linakamilisha sentensi hiyo kwa usahihi?
A angefaulu   B angalifaulu   C asingefeli   D angelifaulu   E asingalifaulu.
6. "Mnyama mkali amekamatwa leo." Katika sentensi hii neno "mkali" limetumika kama aina gani ya neno?
A Kielezi   B Kiwakilishi   C Kitenzi   D Kivumishi   E Kiunganishi.
7. "Juma amefika na hatacheza mpira." Kitenzi "hatacheza" kipo katika hali gani?
A Ukanushi   B Timilifu   C Mazoea   D Ujao   E Shurutia.
8. "Alisema hanywi dawa tena." Kauli halisi ya sentensi hii ni ipi?
A "Hanywi dawa"   B "Hatakunywa dawa"   C "Sinywi dawa"
D "Sitakunywa tena dawa"   E "Sinywi tena."
9. "Walikotoka kuna mvua." Sentensi hiyo ipo katika wakati gani?
A Mazoea   B Shurutia   C Uliopo   D Uliopita   E Ujao.
10. "Hamisa na Hanifa ni mapacha walioungana." Katika sentensi hii neno "na" limetumika kama aina gani ya neno?
A Kihisishi   B Kiunganishi   C Kimilikishi   D Kivumishi   E Kiwakilishi.
11. Panya huyu anakula unga wangu. Wingi wa sentensi hii ni upi?
A Panya hawa wanakula unga wangu   B Mapanya hawa wanakula unga wetu
C Panya hizi zinakula unga wangu   D Panya hizi zinakula unga wetu
E Panya hawa wanakula unga wetu.

12. Siku ile ya maandamano kulikuwa na _____ wa pikipiki. Ni neno lipi linakamilisha sentensi hiyo?
A msururu B msuluru C msurulu D msululu E musururu.
13. "Mpira wetu umechanika vibaya." Sentensi hii ipo katika kauli gani?
A Kutenda B Kutendeka C Kutendeanza D Kutendwa E Kutendewa.
14. Neno mchwa lina silabi ngapi?
A Mbili B Tano C Moja D Nne E Tatu.
15. "Hapa _____ alipoishi chifu Mirambo." Ni neno lipi linakamilisha sentensi hiyo kwa usahihi?
A ndiko B ndimo C ndiyo D ndipo E ndio.
16. Atakapomnyonya yule bata _____ kwenye moto. Kitenzi kipi kinakamilisha tungo hiyo?
A atambanika B anambanika C humbanika
D amembanika E alimbanika.
- * 17. "Kitabu changu ni cheusi, chako ni cheupe." Neno "chako" ni aina gani ya neno?
A Kivumishi B Kiwakilishi C Kielezi D Kihusishi E Kiunganishi.
18. Yeye ni kijana mdogo. Neno "yeye" lipo katika nafsi gani?
A Ya kwanza umoja B Ya tatu umoja C Ya pili umoja
D Ya tatu wingi E Ya pili wingi.
19. Kinyume cha kitenzi "paa" ni kipi?
A Toweka B Potea C Elea D Shuka E Tua.
20. Mwalimu J.K. Nyerere ni mwasisi wa chama cha TANU. Neno "ni" limetumika kama aina ipi ya kitenzi?
A Kitenzi kikuu B Kitenzi kisaidizi C Kitenzi kishirikishi
D Kitenzi kikamilifu E Kitenzi kitegemezi.

SEHEMU B: LUGHA YA KIFASIHI

Katika swali la 21 – 30, weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

21. "Ulichokitupa pwani _____." Kifungu kipi cha maneno hukamilisha methali hiyo?
A kakingoje ufuoni B kisubiri bandarini C utakipata bara
D hukomea kivukoni E hutokomea baharini.
22. "Mkiweza _____ katika kazi hiyo, hatimaye mtafanikiwa." Nahau ipi inakamilisha tungo hiyo?
A kuuma na kupulizia B kujikaza kisabuni C kuwa chuma
D kuwa na sauti E kuwa na nafasi.

23. Methali isemayo, "Ngoma ikilia sana hupasuka" hulingana kimaana na methali ipi kati ya hizi zifuatazo?
- A Mgema akisifiwa tembo hulitia maji   B Debe tupu haliachi kutika
C Tamaa mbele mauti nyuma   D Mpanda ovyo ndiye mla ovyo
E Mshindo mkuu huvuma mbali.
24. "Ukukuu wa kamba si upya wa ukambaa." Methali hii ina maana sawa na methali ipi?
- A Heri nusu shari kuliko shari kamili   B Ukipata chungu kipya usitupe cha zamani
C Kamba hukatikia pabovu   D Nazi mbovu harabu ya nzima
E Badiliko kwa mjukuu uanze na babu.
25. "Hamadi kibindoni." Kati ya tafsiri zifuatazo ni ipi inayotoa maana sahihi ya msembo huo?
- A Akiba ni ile iliyo nyingi   B Weka akiba yako vizuri
C Kizuri hakina budi kuhifadhiwa   D Kikufaacho ni kile ulicho nacho
E Akiba iliyohifadhiwa hunusurika.
26. "Samaki mkunje angali mbichi." Methali ipi kati ya zifuatazo ina maana sawa na hiyo?
- A Samaki huanza kuoza kichwani   B Ukitaka riba sikio ziba
C Jino la pembe si dawa ya pengo   D Sikio la kufa halisikii dawa
E Ngozi ivute ili maji
27. Methali isemayo, "Chanda chema huvikwa pete" inatoa funzo gani?
- A Dhahabu hupewa aliyeshinda   B Jambo zuri huzawadiwa
C Inapobidi jamii hupewa zawadi   D Mtu mzuri husifiwa
E Mshindi hupokea baraka.
28. "Ukitaka kuruka agana na nyonga." Methali hii inaasa kuhusu jambo gani?
- A Tekeleza jambo kwa kufuata maelekezo   B Tafakari kwa kina kabla ya kutenda
C Fuatilia kwa haraka, ndipo utende   D Kuuliza ni muhimu kabla ya kutenda
E Tenda jambo kwa kufanya maamuzi.
29. Methali isemayo, "Mpofuka ukongweni _____" hukamilishwa na kifungu kipi cha maneno kati ya hivi vifuatavyo?
- A huzuni yake ni kubwa   B hakumbuki zamani   C hupotea njia
D hukumbuka ujanani   E hapotewi na njia.
30. Nikikutana na adui yangu nanyongea. Jibu la kitendawili hiki ni lipi?
- A Askari   B Ugonjwa   C Mbwa   D Ujinga   E Umaskini.

SEHEMU C: UFAHAMU

Soma kwa makini habari ifuatayo kisha jibu maswali 31 - 40 kwa **kuweka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi** katika karatasi yako ya kujibia.

Mabadiliko ya hali ya hewa yamekuwa makubwa kiasi cha kutisha. Zamani mababu zetu walitabiri mvua wao wenyewe pasi na kuwa na vyombo vya kisasa. Suala linalozungumziwa

sana siku hizi ni mabadiliko ya hali ya hewa na athari zake kwa jamii nzima. Kila mtu ana wasiwasi kuhusu mvua ambazo huchukua muda mrefu bila kunyesha.

Ukosefu wa mvua ambao mwishowe huleta ukame na njaa umechangiwa kwa kiasi kikubwa na shughuli za binadamu ambazo zinaongezeka kwa haraka siku hadi siku. Shughuli hizo mbalimbali ambazo kwa upande mmoja zinaonekana kama za kimaendeleo ni kuongezeka kwa matumizi ya maliasili. Mifano mbalimbali ambayo inaonesha matumizi hayo ni pamoja na ujenzi wa nyumba nyingi zaidi, kupata nishati ya kutosha kwa ajili ya kupikia na upatikanaji wa mbao na magogo kwa wingi kwa matumizi ya ndani na hata ya nje ya nchi.

Hata hivyo, ili maendeleo hayo yawe na mwelekeo chanya jamii inalazimika kupanda miti kwa wingi ili kukidhi mahitaji hayo. Aidha ni vema kuzingatia kuwa ukataji miti ni chanzo kikubwa cha mito na vijito kuwa na maji haba au kukauka kabisa.

31. Kichwa cha habari kinachofaa kwa habari hii ni kipi?
A Mabadiliko ya hali ya hewa   B Ukosefu wa chakula
C Kuongezeka kwa joto   D Kuongezeka kwa ukame
E Mabadiliko na athari zake.
32. Tatizo kubwa zaidi ambalo husababishwa na ukosefu wa mvua kwa muda mrefu ni lipi kati ya haya yafuatayo?
A Kukatika kwa umeme   B Ujenzi kupungua
C Kukosekana nishati   D Kukosekana kwa miti
E Kuwepo kwa baa la njaa.
33. Mwandishi anayaelezea mabadiliko ya hali ya hewa kuwa yalikuwa
A hayakadiriki   B ya hali ya juu   C ya kutisha
D ya kukadirika   E hayatabiriki.
34. Neno "haba" kama lilivyotumika katika kifungu cha habari lina maana gani?
A Kidogo   B Kiasi   C Kadri   D Wastani   E Rasharasha.
35. Dalili mojawapo kubwa ya maendeleo ni ipi kama ilivyoielezwa katika kifungu cha habari?
A Kupata nishati ya kupikia   B Ongezeko la miti ya kujengea
C Ongezeko la utumiaji wa maliasili   D Upatikanaji wa mbao na magogo
E Ongezeko la ujenzi wa nyumba.
36. Mabadiliko ya hali ya hewa yana maana sawa na ipi kati ya hizi zifuatazo?
A Uoto   B Jotoridi   C Mazingira ya nchi
D Sura ya nchi   E Tabia nchi.
37. Kisawe cha neno "mwishowe" kama kilivyotumika katika habari hii ni kipi?
A Tamati   B Hatima   C Baadaye
D Hatimaye   E Hitimisho.

38. Watu wa zamani waliweza kutabiri mvua kwa kutumia
A vyombo vya kisasa B kipaji chao wenyewe
C vyombo vya zamani D kipima mvua cha kienyeji
E ubunifu waliorithi.
39. Mito na vijito huwa na maji haba au kukauka kutokana na nini?
A Kukata miti kwa wingi B Kuchoma majani karibu na mito
C Kukata majani kwa wingi D Kuchoma miti iliyozunguka mito
E Kukata miti iliyozunguka vijito.
40. Nishati ni neno lenye maana sawa na lipi?
A Kawa B Kivo C Kiwi D Kivi E Kawi.

SEHEMU D: USHAIRI

Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu maswali 41 - 46 kwa **kuweka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi** katika karatasi ya kujibia.

Msituni nikakuta, nyuki wamo mzingani,
Kwa juhudi wanakita, mara nje mara ndani,
Husuda wameikata, hata hawasengenyani,
Nyuki ni wadudu duni, wanashinda kwa umoja.

Mehwa nao nikaona, wamejenga maskani,
Wafanya bidii sana, uvivu hawatamani,
Wao husaidiana, tena hawadanganyani,
Mehwa wadudu wa chini, wanaishi kwa umoja.

Nalo jeshi la siafu, hutandawaa njiani,
Laenda bila ya hofu, maana lajiamini,
Silaha zao dhaifu, meno tena hawaoni,
Wa kuwatadia nani, kwani wanao umoja.

Nao chungu wachukuzi, nyamarima wa njiani,
Maskini wapagazi, mizigo yao kichwani,
Ingawa si wachokozi, wakali ukiwahini,
Katu hawafarakani, wanadumu kwa umoja.

41. Mwandishi wa shairi hili anasisitiza kuhusu nini?
A Uzalishaji B Maarifa C Ushirikiano D Urafiki E Undugu.
42. Shairi hili lina mizani ngapi kwa kila mstari?
A Sita B Kumi na sita C Tano
D Saba E Thelathini na moja.
43. Neno "husuda" kama lilivyotumika katika shairi hili lina maana gani?
A Uhasama B Hisani C Hiana D Wivu E Huzuni.

44. Kisawe cha neno "Tadi" ni kipi?
 A Uchokozi   B Tishio   C Kemea   D Ukombozi   E Umbua.
45. Kina cha kati katika ubeti wa pili ni kipi?
 A Wa   B Na   C Ja   D U   E Ni.
46. Kichwa cha habari kinachofaa kwa shairi hili ni kipi?
 A Upekee wa wadudu   B Umuhimu wa wadudu   C Uhatari wa wadudu
 D Uchunguzi wa wadudu   E Umoja wa wadudu.

SEHEMU E: UTUNGAJI

Umepewa habari yenye sentensi nne (4) zilizoandikwa bila mtiririko sahihi wa mawazo katika swali la 47 - 50. Zipange sentensi hizo ili ziwe na mtiririko wenye mantiki kwa kuzipa herufi A, B, C na D. **Weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi** katika karatasi yako ya kujibia.

47. Kwa njia hii, vizazi vilivyofuata viliweza kujua uvumbuzi uliofanywa kabla yao.
48. Jambo muhimu lililofanywa na mababu zetu ni kuhifadhi kumbukumbu za uvumbuzi wao kwa kuchora kila kifaa walichovumbua.
49. Kwa kutumia vizazi vilivyotangulia, nasi pia tunaweza kuvumbua vitu vipya ambavyo vitaweza kutuletea maendeleo zaidi.
50. Hivyo maisha ya binadamu yakaendelea kuwa bora na yenye manufaa kila siku.